

**COMUNICAREA
PRIN INTERMEDIUL IMAGINII
LA VÂRSTA PREȘCOLARĂ**

DOINIȚA VENERA DINCĂ

**COMUNICAREA
PRIN INTERMEDIUL IMAGINII
LA VÂRSTA PREȘCOLARĂ**

EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2021

Colecția ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI

Referenți științifici: Prof. univ. dr. Rodica Gabriela Enache, Universitatea „Ovidius” din Constanța, Facultatea de Psihologie și Științele Educației
Prof. univ. dr. Laura-Emilia Șerbănescu, Universitatea Politehnică din București
Prof. univ. dr. Ecaterina Vrăsmaș, Universitatea din București, Facultatea de Psihologie și Științele Educației

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DINCĂ, DOINIȚA VENERA

Comunicarea prin intermediul imaginii la vârsta preșcolară / Doinița
Venera Dincă. - București : Editura Universitară, 2021
Conține bibliografie
ISBN 978-606-28-1227-0

37

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062812270

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2021
Editura Universitară
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021.315.32.47
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021.315.32.47 / 0745 200 718/ 0745 200 357
comenzi@editurauniversitara.ro
www.editurauniversitara.ro

MULȚUMIRI

Adresez mulțumiri tuturor aceluia care m-au susținut pentru a realiza lucrarea de față, aceluia care din diverse motive au rămas în „culise”, fără să-i nominalizez, dar care mi-au oferit sugestii și informații pe parcursul demersului investigativ, și aceluia care au făcut posibilă finalizarea acestui demers oferindu-mi sprijin moral și profesional până la capăt.

Mulțumesc doamnei profesor universitar doctor de la Universitatea din București, Ecaterina Vrăsmaș, care m-a ghidat cu eficiență și cu rigoare pe parcursul demersului investigativ. Îi mulțumesc și pentru faptul că a făcut aceasta cu multă căldură și blândețe, conferindu-mi încredere și confort psihic.

Mulțumesc doamnei profesor universitar doctor Lavinia Bârlogeanu, de la aceeași universitate, pentru sugestiile care m-au inspirat.

Le mulțumesc tuturor colaboratorilor de la Facultatea de Psihologie și Științele Educației din Constanța, pentru timpul alocat discuțiilor focalizate pe problematica demersului de cercetare.

Doresc să le mulțumesc colaboratorilor din unitățile de învățământ preșcolar, care s-au implicat în mod direct în activitatea de aplicare și de colectare a datelor, pentru contribuția prețioasă în demersul cercetării.

Mulțumesc doamnei profesor în învățământ preșcolar, Ș. C. pentru notele observative consemnate inedit în scrisoarea deschisă, care mi-au oferit feedback-ul așteptat și m-au ajutat în configurarea unor ipoteze ale cercetării.

Mulțumesc tuturor pentru dedicarea, conștiinciozitatea și responsabilitatea de care au dat dovadă, pentru ca această lucrare să reflecte cât mai fidel realitatea vis-a-vis de problema cercetată, creând noi direcții de studiu.

Mulțumesc familiei mele, pentru susținerea sistematică și necondiționată, din toate punctele de vedere, în toată această perioadă.

REZUMAT

Lucrarea pe care am elaborat-o este structurată în cinci capitole la care se adaugă Anexele și Bibliografia, întregul edificiu posedând o coerență internă optimă.

Primul capitol al lucrării este intitulat „**Specificitatea procesului de comunicare în interacțiunea umană**”, iar în cuprinsul acestuia sunt abordate o serie de aspecte care circumscriu direcțiile de relevanță maximă ale procesului de comunicare, concretizate în definiții ale comunicării, funcțiile pe care le îndeplinește aceasta în cadrul mai larg al interacțiunii umane, tipurile și formele de comunicare, factori favorizanți dar și obstacole care pot fi reperate la nivelul diverselor elemente ale procesului de comunicare, toate acestea fiind importante, fiindcă ajută cititorul să-și formeze o imagine cât se poate de completă în legătură cu specificul procesului de comunicare.

În cadrul acestui capitol demersul este unul riguros și creativ deoarece ne-am străduit să prezentăm aceste probleme legate de comunicare arătând cum au evoluat și cum s-au modificat paradigmele de analiză ale comunicării în ultimele decenii, putându-se vizualiza acest traseu al evoluției începând cu primele abordări (deceniile V și VI) și terminând cu cercetările din perioada actuală când s-au făcut progrese foarte mari din perspectiva multiplelor planuri de analiză ale comunicării, dar și din cea a multiplicării disciplinelor care abordează principalele probleme ale acesteia.

Tot în cadrul acestui capitol s-a relevat faptul că la ora actuală comunicarea este o problemă fundamentală a existenței umane, că nu se poate trăi și acționa fără aceasta, că trebuie depuse eforturi susținute ca de la o etapă la alta, procesele de comunicare să fie tot mai eficiente și tot mai adecvate contextelor în care se desfășoară respectivul tip de activitate.

În tratarea chestiunilor amintite anterior am făcut apel la autori și la lucrări de referință atât din perimetrul psihopedagogiei românești (P. Popescu- Neveanu, M. Golu, M. Zlate, E. Păun, M. Dinu, L. Șoitu, V. Frunză, I. O. Pânișoară ș.a.) și străine (C. Shanon și W. Weaver, S. Moscovici, B. Rimé, G. Mialaret, B. Bernstein, J. Hattie, N. Lebrun și S. Berthelot, J. A. De Vito, G. Wackenheimer, J. A. Rondal, H. Gleitman, V. P. Richmond, J. C. McCroskey, S. K. Payne, P. L. Knapp ș. a.) putând concludiona că, dacă înainte de 1990 literatura psihopedagogică românească

era mai puțin preocupată de tratarea comunicării (în manuale sau tratate de didactică sau pedagogie românești subiectul acesta era omis de cele mai multe ori) în prezent situația s-a ameliorat existând tot mai mulți autori care consacră capitole comunicării, în lucrări mai generale sau chiar monografii, unde această temă este analizată în exclusivitate.

Subliniem faptul că în tratarea modalităților de comunicare s-a alocat un spațiu mai mare unor canale ale nonverbalului (comunicarea prin intermediul gesturilor, a mișcărilor corporale, prin atingere, prin intermediul contactului vizual, comunicarea prin spațiu și distanță) toate acestea având un rol important în rafinarea și eficientizarea comunicării didactice.

N-au fost omise nici barierele de pe palierele comunicării iar eforturile noastre au fost direcționate pe linia identificărilor acestora la nivelul principalelor elemente ale procesului de comunicare, concluzionând că există probleme la nivelul emițătorului (sursei), receptorului (destinatarului), la nivelul mesajului care face obiectul comunicării, al canalului de comunicare, la nivelul contextului mai larg în care se desfășoară comunicarea. Această identificare riguroasă a obstacolelor comunicării reprezintă un demers extrem de important, pentru că dacă există o repertoriere corectă a lor, ulterior se poate interveni și se pot aduce corecții în modul de desfășurare ale procesului amintit.

Capitolul al II-lea „**Caracterizarea psihologică a vârstei preșcolare**” este focalizat pe prezentarea și analizarea unor importante procese și activități psihice care configurează specificitatea la nivelul vârstei preșcolare, încercându-se să se surprindă evoluția psihologică a copilului la această vârstă, pe principalele axe de dezvoltare și anume dimensiunea motrică cognitivă, afectiv-motivațională, cu mențiunea că analizele și prezentările sunt făcute pentru a sublinia în mod special cum se structurează procesele de comunicare care se derulează în interiorul stadiului preșcolar.

Pentru asigurarea unei acuratețe în tratarea proceselor și activităților menționate am făcut apel la autori și lucrări de referință ale domeniului atât din perimetrul psihopedagogiei românești (U. Șchiopu, T. Crețu, E. Verza, T. Slama- Cazacu, E. Bonchis) și străine (M. Debesse, P. Osterrieth, R. Vincent J. Piaget și B. Inhelder, D. E. Papalia, S. W. Olds, R. D. Feldman, R. Harwood) reușind să configurăm cu fidelitate principalele trăsături ale copilului de vârstă preșcolară și ale problemelor care trebuie avute în vedere în educarea și în dezvoltarea proceselor și activităților psihice. Facem precizarea că demersul pe care l-am întreprins a avut ca scop principal corelarea acestor caracteristici ale copilului la această vârstă cu obiectivele și ipotezele formulate în cadrul procesului investigativ care a făcut obiectul cercetării noastre.

Comunicarea prin intermediul imaginii reprezintă capitolul al III-lea și este structurat în așa fel încât să acopere problematica extinsă a imaginii, motiv pentru care capitolul debutează cu delimitările conceptuale firești, continuând cu alte aspecte care concretizează funcțiile imaginii, tipologii ale acesteia, relațiile existente între imagine și culoare, a imaginii și personalității umane, efectele senzoriale induse de principalele culori și a culorilor în planul psihic și în funcționarea optimă și echilibrată a acestuia, caracteristicile mesajului vizual și susținerea lui în planul învățării perceptiv-vizuale.

Această abordare a imaginii a fost făcută din perspectivă interdisciplinară făcându-se de asemenea apel la autori și surse reprezentative autohtone și străine cum sunt: J. J. Wunenburger, G. Durand, L. Brunschvicg, J. P. Sartre, J. Burgos, R. Huyghe, C. Maltese, H. Biedermann, G. Miller, W. Kandinsky, J. Itten, A. Damasio, A. Faber și E. Mazlish, M. J. Elias, S. E. Tobias, B. S. Friedlander, O. Gârlea, L. Boia, I. Neașu, M. Miclea, M. Golu și A. Dicu, L. Lăzărescu, A. Nanu, P. Mureșan, I. N. Șușală, E. Vrăsmaș ș.a., reușindu-se astfel să se obțină o reprezentare destul de fidelă asupra constelației imaginii.

Capitolul al IV-lea intitulat „**Abordarea experimentală a relațiilor existente între imagine și dimensiunile personalității copilului de vârstă preșcolară**” concretizează demersul investigativ pe care l-am întreprins, și în consecință, el face trimitere la scopul cercetării, la obiectivele acesteia, la ipotezele care s-au avut în vedere, la descrierea metodologiei utilizate, a etapelor care au fost parcurse și la descrierea probelor care au fost aplicate copiilor preșcolari din unitățile în care s-a realizat cercetarea.

Referitor la entitățile citate anterior facem precizarea că scopul cercetării, îl reprezintă identificarea efectelor pe care le au imaginile asupra formării și dezvoltării competențelor de comunicare și, implicit, a dezvoltării unor laturi ale personalității copiilor și optimizarea interacțiunilor dintre actorii comunicării în direcția atingerii obiectivelor educației contemporane, care promovează abordarea holistică a conținuturilor pe problemele lumii contemporane (noile educații, educație interculturală etc.).

Pe aceeași direcție se înscriu și obiectivele investigației care vizează identificarea diferențelor generate de diverse tipuri de imagini asupra unor procese și activități psihice de tip senzorial-perceptiv și afectiv-emoțional, a diferențelor existente în funcție de utilizarea unui singur canal de comunicare (verbal) și a mai multor canale de comunicare (verbal și non-verbal), identificarea și analizarea imaginilor cu potențial ridicat în stimularea dezvoltării intelectuale, afective, sociale și fizice, a relațiilor dintre tipurile de imagini și obiective, conținuturi și modalități de evaluare propuse de curriculumul revizuit pentru învățământ preșcolar, cu scopul

realizării unui ghid de bune practici, care să integreze propuneri de abordări și strategii creative de utilizare a imaginilor pe domeniile experiențiale din structura curriculumului.

În legătură cu natura ipotezelor facem precizarea că acestea au fost corelate cu o serie de probe (6) care au urmărit validarea acestora și atingerea obiectivelor; acestea fac referire la relația comunicare prin intermediul imaginii, stimularea proceselor și activităților psihice și promovarea unui program de învățare prin intermediul anumitor tipuri de imagini care favorizează formarea și dezvoltarea competențelor de comunicare.

Ultimul capitol al lucrării „**Efectele comunicării prin imagine asupra dezvoltării personalității copilului de vârstă preșcolară după derularea programului de cercetare**” include prelucrarea, analiza și interpretarea rezultatelor cercetării, concluziile demersului investigativ și cele generale utilizându-se proceduri de analiză statistică a datelor din Programul S.P.S.S. și a celor din perimetrul metodelor și tehnicilor calitative.

Bibliografia este diversificată și include lucrări din domeniile comunicării, psihopedagogiei, filosofiei și artei, fiind focalizată pe necesitățile de tratare ale temei care face obiectul cercetării.

Anexele cuprind mai multe tipuri de documente precum grile de observație, tabele, chestionarul aplicat cadrelor didactice, materiale ilustrative utilizate în demersul cercetării, fotografii din activitățile desfășurate cu preșcolarii și ale produselor activității lor.

SUMMARY

The work we have elaborated is structured in five chapters, plus the Annexes and Bibliography, with the entire structure having an optimal internal consistency.

The first chapter of the paper is titled „**Specificity of the Communication Process in Human Interaction**” and in its contents are addressed a series of aspects that circumscribe the directions of maximum relevance of the communication process, concretized in definitions of the communication, the functions it performs in the wider framework of human interaction, the types and forms of communication, the factors that favors it, but also the obstacles that can be found at the level of the various elements of the communication process, all of which are important because they help the reader to form a picture as complete as possible related to the specificity of the communication process.

Within this chapter, the approach is rigorous and creative because we have endeavored to present these communication problems by showing how the analysis paradigms of communication have evolved over the past decades, and this course of evolution can be visualized starting with the first approaches (decades V and VI) and ending with the research of the current period when great progress has been made in terms of multiple communication analysis plans, but also by the multiplication of disciplines addressing its main problems.

Also in this chapter it was revealed that communication is, at present, a fundamental problem of human existence, that it can not live and act without it, that it is necessary to make sustained efforts from one stage to the next, the communication processes to be all more efficient and more appropriate to the contexts in which that type of activity takes place.

In dealing with the aforementioned issues I have searched authors and reference that works both in the field of Romanian psycho-pedagogy (P. Popescu- Neveanu, M. Golu, M. Zlate, E. Păun, M. Dinu, L. Șoitu, V. Frunză, I. O. Pânișoară and others) (C. Shanon and W. Weaver, S. Moscovici, B. Rimé, G. Mialaret, B. Bernstein, J. Hattie, N. Lebrun and S. Berthelot, J.A. De Vito, G. Wackenheim, J. A. Rondal, H. Gleitman, V. P. Richmond, J.C. McCroskey, S. K. Payne, P.L. Knapp, etc.) and could conclude that if, prior to 1990, the Romanian psycho-pedagogical literature

was less concerned with the treatment of communication (in textbooks or didactic or Romanian pedagogy, this subject was omitted most of the time), the present situation has been ameliorated by more and more authors who devote chapters to communication and in more general works or even monographs this subject is analyzed exclusively.

One point to be made is that dealing with the ways of communication, a greater space has been allocated to nonverbal channels (communication through gestures, body movements, by touch, through visual contact, space and distance communication) all these having an important role in refining and streamlining teaching.

We have not omitted the barriers on the communication levels and our efforts have been directed to their identification at the level of the main elements of the communication process, concluding that there are problems at the level of the transmitter (the source), receiver (receiver), at the level of the message is the object of communication, of the communication channel, at the level of the wider context of communication. This rigorous identification of the obstacles to communication is an extremely important approach, because if there is a correct repertoire of them, then interventions and corrections can be made to the evolution of the process.

Chapter II „**Psychological characterization of preschool age**” is focused on presenting and analyzing important psychological processes and activities that configures the specificity of the preschool age, trying to capture the psychological evolution of the child at this age on the main axes namely the motion cognitive dimension, affective-motivational, with the mention that the analyzes and presentations are made to emphasize in particular how to structure the communication processes that take place within the preschool stage.

In order to ensure accuracy in the treatment of these processes and activities, I have searched into the authors and reference who works in both the field of Romanian psych pedagogy (U. Șchiopu, T. Crețu, E. Verza, T. Slama- Cazacu, E. Bonchis); and foreign one (M. Debesse, P. Osterrieth, R. Vincent, J. Piaget and B. Inhelder, D. E. Papalia, S. W. Olds, R. D. Feldman, R. Harwood). They succeeded in confidently configuring the child's main features at preschool age and the issues to be considered in educating and developing psychological processes and activities. We make it clear that the approach we have taken was mainly to correlate these child characteristics at this age with the objectives and hypotheses formulated in the investigative process that was the subject of our research.

„**Image communication**” is the third chapter of the thesis and is structured so as to cover the extended problem of the image, which is why the chapter starts with the natural conceptual delimitations, and will

continue with other aspects that concretize the functions of the image, its typologies, the relationships between image and color, the human image and personality, the sensory effects induced by the main colors and colors in the psychic plane and in its optimal and balanced functioning, the characteristics of the visual message and its support in the perceptual-visual learning plan.

This approach of the image was made from an interdisciplinary perspective, also appealing to autochthonous and foreign authors and sources such as: J. J. Wunenburger, G. Durand, L. Brunschvicg, J. P. Sartre, J. Burgos, R. Huyghe, C. Maltese, H. Biedermann, G. Miller, W. Kandinsky, J. Itten, A. Damasio, A. Faber, and E. Mazlish, M. J. Elias, S. E. Tobias, B. S. Friedlander, O. Gârlea, L. Boia, I. Neacsu, M. Miclea, M. Golu and A. Dicu, L. Lăzărescu, A. Nanu, P. Mureșan, I. N. Țușală, E. Vrăsmaș and others, thus succeeding to obtain a fairly accurate representation of the constellation of the image.

Chapter IV entitled „**The experimental approach of the existing relationships between the image and the dimensions of the personality of the preschool child in the applied research**” concretises the investigative approach that we have undertaken and, consequently, it refers to the purpose of the research, its objectives, the hypotheses that were considered, the description of the methodology used, the steps that have been taken and the description of the samples that were applied to preschool children from the four units where the research was carried out.

Regarding the entities mentioned above, we state that the purpose of the research is to identify the effects of the images on the formation and development of communication skills and implicitly on the development of some aspects of the children's personality and the optimization of the interactions between the actors of communication towards the achievement of the objectives of contemporary education, which promotes the holistic approach to content on contemporary world issues (new education, intercultural education, etc.).

In the same direction are included the objectives of the investigation aimed at identifying the differences generated by various types of images on sensory-perceptive and affective-emotional psychological processes and activities, differences in the use of a single channel of communication (verbal) and (verbal and non-verbal), identifying and analyzing images with high potential in stimulating intellectual, emotional, social and physical development, the relationships between types of images and objectives, content and ways of evaluation proposed by the revised curriculum for preschool education, with a view to producing a good practice guide,

integrating proposals for creative approaches and creative strategies for using images on the curriculum's experience domains.

Regarding the nature of the assumptions, we state that these have been correlated with a series of evidence (6) that sought to validate them and achieve the objectives; these relate to the communication through image, the stimulation of psychic processes and activities and the promotion of a learning program through certain types of images that fosters the formation and development of communication skills.

The last chapter of the paper „**The effects of image communication on the development of the personality of the preschool child after the application research program**” includes the processing, analysis and interpretation of the research results, the conclusions of the investigative approach and the general ones using procedures for statistical analysis of the S.P.S.S. and those in the perimeter of qualitative methods and techniques.

The Bibliography is diversified and includes papers in the areas of communication, psycho-pedagogy, philosophy and art, focusing on the treatment needs of the topic underlying the research.

The Annexes contain several types of documents such as observation grids, tables, and teacher's questionnaire, illustrative materials used in the research, photos from activities with preschoolers and their products.

CUPRINS

Mulțumiri	5
Rezumat	7
Summary	11
Cuprins	15
Index de tabele	17
Index de figuri	19
INTRODUCERE	21
I. SPECIFICITATEA PROCESULUI DE COMUNICARE ÎN INTERACȚIUNEA UMANĂ	25
I.1. Elementele actului de comunicare	25
I.2. Funcțiile comunicării	36
I.3. Tipurile și formele comunicării.....	39
I.4. Modalități de comunicare specifice interacțiunii umane	41
II. CARACTERIZAREA PSIHOLAGICĂ A VÂRSTEI PREȘCOLARE	62
II.1. Caracteristici ale creșterii și dezvoltării copilului de vârstă preșcolară.....	62
II.2. Procesele cognitiv-senzoriale	64
II.3. Procesele cognitiv superioare	67
II.3.1. Gândirea.....	67
II.3.2. Memoria.....	72
II.3.3. Imaginația	74
II.4. Procesele de comunicare.....	77
II.4.1. Limbajul	78
II.4.2. Rolul activităților și proceselor reglatorii: atenția, afectivitatea, motivația, voința.....	82
III. COMUNICAREA PRIN INTERMEDIUL IMAGINII	91
III.1. Delimitări conceptuale și accepțiuni ale imaginii ca mijloc de comunicare.....	91
III.2. Funcții îndeplinite de imagini în perimetrul existenței umane	96

III.3. Tipologia imaginilor.....	99
III.4. Caracteristici ale mesajului vizual.....	103
III.5. Învățarea perceptiv-vizuală. Argumente de susținere și promovare	104
III.6. Caracteristicile imaginilor mintale	106
III.7. Relația dintre culoare și sunete în comunicare.	108
III.8. Efectele senzoriale induse de principalele culori.....	109
III.9. Efectele culorilor în planul psihic și în funcționarea optimă și echilibrată a acestuia.....	115
III.10. Utilizarea culorilor în analiza unor trăsături ale personalității.....	117
III.11. Rolul imaginii de sine în comunicare.....	118
IV. ABORDAREA EXPERIMENTALĂ A RELAȚIILOR EXISTENTE ÎNTRE IMAGINE ȘI DIMENSIUNILE PERSONALITĂȚII COPILULUI DE VÂRSTĂ PREȘCOLARĂ	129
IV.1. Scopul cercetării.....	130
IV.2. Obiectivele cercetării	130
IV.3. Ipotezele cercetării	131
IV.4. Metodologia cercetării	132
IV.5. Etapele demersului investigativ	140
IV.5.1. Proba A.....	144
IV.5.2. Proba B	145
IV.5.3. Proba C	146
IV.5.4. Proba D.....	147
IV.5.5. Proba E	148
IV.5.6. Proba F.....	154
V. EFECTELE COMUNICĂRII PRIN IMAGINE ASUPRA DEZVOLTĂRII PERSONALITĂȚII COPILULUI DE VÂRSTĂ PREȘCOLARĂ DUPĂ DERULAREA PROGRAMULUI DE CERCETARE	155
V.1. Prelucrarea, analiza și interpretarea rezultatelor cercetării	155
V.2. Concluziile cercetării	215
V.3. Concluzii generale și direcții viitoare de cercetare	225
BIBLIOGRAFIE	229
Webografie.....	245
ANEXE	256

INDEX DE TABELE

Tabelul 1 - Taxonomia lui M. Argyle. Tipologii ale atingerii	57
Tabelul 2 - Testarea diferitelor tipuri de conservare, preluare de la D. Papalia.....	68
Tabelul 3 - Obiectivele demersului investigativ	130
Tabelul 4 - Ipoteze generale/ Ipoteze de lucru	131
Tabelul 5 - Variabile introduse în procesul de cercetare.....	136
Tabelul 6 - Probe aplicate.....	138
Tabelul 7 - Distribuția populației participante la cercetare și implicarea în demersul investigativ	140
Tabelul 8 - Modificările aplicate imaginilor din punct de vedere al rezoluției, luminozității, contrastului (Anexa 3)	256
Tabelul 9 - Prezentarea indicilor de start pentru variabila <i>Percepție în general</i>	155
Tabelul 10 - Calculul testului <i>t</i> pentru cele două imagini de dimensiuni diferite.....	155
Tabelul 11 - Prezentarea indicilor de start pentru variabilele: percepția elementelor, formelor, culorilor și detaliilor.....	157
Tabelul 12 - Calculul testului <i>t</i> pentru variabilele studiate	157
Tabelul 13 - Calculul ANOVA pentru proba de percepție a imaginilor prezentate în diferite forme.....	161
Tabelul 14 - Calculul comparațiilor multiple.....	161
Tabelul 15 - Calculul ANOVA pentru variabila percepția totală.....	166
Tabelul 16 - Calculul comparațiilor multiple pentru variabila percepție totală.....	167
Tabelul 17 - Calculul descriptiv în ceea ce privește percepția imaginilor în funcție de calitatea imaginii - colorată, luminoasă, întunecată, cu griuri valorice, alb-negru.....	168
Tabelul 18 - Indicii statistici de start pentru variabila percepție emoțională la copiii de grupă mare în funcție de genul participanților.....	170
Tabelul 19 - Calculul testului <i>t</i> pentru eșantioane independente pentru variabila percepție emoțională în funcție de genul participanților.....	171

Tabelul 20 - Indicii statistici de start pentru variabila percepție emoțională la copiii de grupă mică în funcție de genul participanților.....	174
Tabelul 21 - Calculul testului <i>t</i> pentru eșantioane independente pentru variabila percepție emoțională în funcție de genul copiilor de grupă mică.....	175
Tabelul 22 - Indicii statistici de start pentru variabila percepție emoțională la copii, în funcție de vârsta acestora	179
Tabelul 23 - Calculul testului <i>t</i> pentru eșantioane independente pentru variabila percepție emoțională în funcție de vârsta copiilor participanți la cercetare	179
Tabelul 24 - Prezentarea indicilor de start pentru percepțiile generate de imaginile statice și dinamice	184
Tabelul 25 - Rezultatele testului <i>t</i> pentru două eșantioane independente create de imaginile statice și dinamice	184
Tabelul 26 - Prezentarea indicilor de start la testarea percepțiilor în cazul imaginilor statice și dinamice (Anexa 34)	330
Tabelul 27 - Calculul corelației <i>Person</i> pentru variabilele percepția în general și aplicarea probelor în funcție de mărime și complexitate.....	191
Tabelul 28 - Calculul corelației <i>Person</i> pentru variabilele supuse cercetării.....	192
Tabelul 29 - Calculul corelației <i>Person</i> pentru variabilele supuse cercetării.....	194
Tabelul 30 - Calculul corelației <i>Person</i> pentru variabilele supuse cercetării.....	196
Tabelul 31 - Calculul corelației <i>Person</i> pentru variabilele supuse cercetării.....	197

INDEX DE FIGURI

Figura 1.	Reprezentarea grafică a percepției imaginilor în funcție de dimensiunea planșelor prezentate.....	156
Figura 2.	Reprezentarea grafică a percepției elementelor în funcție de dimensiunea imaginilor prezentate.....	158
Figura 3.	Reprezentarea grafică a percepției culorilor în funcție de dimensiunea imaginilor prezentate.....	159
Figura 4.	Reprezentarea grafică a percepției formelor în funcție de dimensiunea imaginilor prezentate.....	159
Figura 5.	Reprezentarea grafică a percepției detaliilor în funcție de dimensiunea imaginilor prezentate.....	160
Figura 6.	Reprezentarea mediilor privind percepția elementelor componente pentru imagini colorate (cu configurație clară/ luminoase/ întunecate).....	164
Figura 7.	Reprezentarea grafică a mediilor privind percepția formelor	165
Figura 8.	Reprezentarea grafică a mediilor privind percepția culorilor	165
Figura 9.	Reprezentarea grafică a mediilor privind percepția detaliilor	166
Figura 10.	Reprezentarea grafică a mediilor privind variabila percepție totală pentru imagini colorate	168
Figura 11.	Reprezentarea grafică a alegerii emoticoanelor de către copiii de grupă mare în cazul imaginii color.....	172
Figura 12.	Reprezentarea grafică a alegerii emoticoanelor de către copiii de grupă mare în cazul imaginii cu gri valoric.....	173
Figura 13.	Reprezentarea grafică a alegerii emoticoanelor de către copiii de grupă mare în cazul imaginii alb-negru.....	173
Figura 14.	Reprezentarea grafică a alegerii emoticoanelor de către copiii de grupă mică în cazul imaginii color	176
Figura 15.	Reprezentarea grafică a alegerii emoticoanelor de către copiii de grupă mică în cazul imaginii cu griuri valorice.....	177
Figura 16.	Reprezentarea grafică a alegerii emoticoanelor de către copiii de grupă mică în cazul imaginii alb-negru	178
Figura 17.	Reprezentarea grafică a alegerii emoticoanelor de către copiii participanți la cercetare în funcție de vârstă în cazul imaginii color	180

Figura 18. Reprezentarea grafică a alegerii emoticoanelor de către copiii participanți la cercetare în funcție de vârstă în cazul imaginii cu griuri valoric.....	181
Figura 19. Reprezentarea grafică a alegerii emoticoanelor de către copiii participanți la cercetare în funcție de vârstă în cazul imaginii alb-negru	182
Figura 20. Reprezentarea grafică a răspunsurilor pe cele două tipuri de imagini statice și dinamice	186
Figura 21. Reprezentarea grafică a răspunsurilor privind descrierea (vestimentației) pe cele două tipuri de imagini statice și dinamice	187
Figura 22. Reprezentarea grafică a răspunsurilor date de copii privind localizarea în spațiu în imaginile dinamice și statice	187
Figura 23. Reprezentarea grafică a răspunsurilor date de copii privind localizarea în timp în imaginile dinamice și statice	188
Figura 24. Reprezentarea grafică a răspunsurilor date de copii privind asemănările și deosebirile în imaginile dinamice și statice....	189
Figura 25. Reprezentarea grafică a descrierii emoțiilor/ sentimentelor/ trăirilor la vizualizarea imaginilor statice și dinamice	190
Figura 26. Reprezentarea scorului total la proba imagini dinamice/ statice.....	190
Figura 27. Reprezentarea grafică a răspunsurilor la întrebarea 1 a chestionarului pentru cadre didactice.....	210
Figura 28. Reprezentarea grafică a răspunsurilor la întrebarea 2	210
Figura 29. Reprezentarea grafică a răspunsurilor la întrebarea 3	211
Figura 30. Reprezentarea grafică a răspunsurilor la întrebarea 4	212
Figura 31. Reprezentarea grafică a răspunsurilor la întrebarea 5	213
Figura 32. Alte modalități utilizate pentru sporirea suporturilor imagistice din unitate	214